

JAVNE KONSULTACIJE O ENERGETSKOJ ZAJEDNICI ZA BUDUĆNOST

UPITNIK

UPITNIK

Ispitanici na javnim konsultacijama se pozivaju da daju svoj doprinos tako što će popuniti ovaj upitnik.

Saglasnost

Da li ste saglasni da se ceo vaš doprinos (ovo istraživanje) objavi na internet stranici Energetske zajednice među odgovorima koji se odnose na javne konsultacije? **DA**

Informacije o vama

Titula:

Ime: **Jan Willem**

Prezime: **Goudriaan**

Ime organizacije: **Evropska federacija sindikata javnih službi, EPSU**

Radno mesto: **Zamenik generalnog sekretara**

Adresa: **Rue Joseph-II, 40 treći sprat**

Poštanski broj: **1000**

Grad: **Brisel**

Država: **Belgija**

Email: **epsu@epsu.org**

Telefonski broj: **+ 32 2 2501080**

Predstavljanje

Za potrebe ove debate, identifikovali smo sledeće ključne kategorije zainteresovanih strana. Molim vas, ukažite, koja kategorija najbolje opisuje vašu organizaciju.

Vladine institucije

Industrija

Međunarodne finansijske institucije, Donatori

Konsultant

Akademija

Nevladina organizacija

Civilno društvo

Ostalo **Evropska federacija sindikata**

Pitanja

I. OPŠTA PITANJA

1 Ključni ciljevi Energetske zajednice

Centralno pitanje koje se odnosi na bilo koju buduću reformu Energetske zajednice je sledeće: Kako se ključni ciljevi Energetske zajednice - Reforma neefikasnih i neodrživih energetske sektora i njihova integracija u EU - mogu očuvati i kako da budu još efikasniji instrumenti koji su na raspolaganju da bi se ostvarili u skladu sa Ugovorom ?

Jedan od ciljeva Ugovora o osnivanju Energetske zajednice je da Energetska zajednica treba da doprinosi društvenom napretku. Ovo je jedan od aspekata Ugovora koji je najmanje razvijen. To se može unaprediti integrisanjem Memoranduma o razumevanju o socijalnim pitanjima Energetske zajednice u sam Ugovor. Evropska federacija sindikata javnih službi (EPSU) je zatražila ovo na početku pregovora o Ugovoru ali iz praktično-političkih razloga Komisija i vlade su smatrale da to nije bilo moguće u toj fazi. To bi bilo pitanje na koje bi trebala da se obrati pažnja kada bi se ponovo radila revizija Ugovora. Mi smo jasno naglasili da je u to vreme Memorandum o razumevanju bio suviše slab instrument da bi imao snažan pozitivan efekat. Svesni smo da je Memorandum o razumevanju i socijalni forum imao neke efekte, ali zbog nedostatka obavezujuće prirode takođe njega je lako ignorisati, promene vlasti imaju uticaj na obavezu da ga sprovedu, nacionalni akcioni planovi nisu obavezujući a nedovoljni resursi su posvećeni tome u Sekretarijatu za energetiku. Zajedno sa evropskim energetske poslodavcima smo raspravljali da Memorandum o razumevanju o socijalnim pitanjima treba da ostane okosnica socijalne energetske strategije. Obavezujući karakter treba učvrstiti a više resursa treba posvetiti njegovoj implementaciji. Za zajednički doprinos: <http://www.epsu.org/a/9370>

Drugi zabrinjavajući element je veoma realan demokratski deficit Energetske zajednice. Odluke Komisije i Ministarskog saveta ne dobijaju pažnju u nacionalnim parlamentima koju zaslužuju. Ne postoji regionalni parlament (koji se sastoji od članova Energetske zajednice) koji može da funkcioniše kao kontra teža Ministarskom savetu a takođe i Evropski parlament ne funkcioniše kao demokratska protivteža. Mi smo naglasili na ovu problematiku u EPSU doprinosu Socijalnoj strategijienergetske zajednice : <http://www.epsu.org/a/9254>

Treća tačka koja zabrinjava je da Ugovor ne poziva na Evropski ugovor u vezi sa socijalnim dijalogom i ulogom socijalnih partnera. Uloga socijalnih partnera je priznata od strane Evropske unije, koja je više puta naglašena od strane Komisije, Saveta i Evropskog parlamenta, kao važan deo demokratskog procesa. Krajnje je vreme da ovo takođe onda postane sastavni deo Ugovora. Ministarski savet je odbio predlog Evropskih socijalnih partnera (koji predstavljaju socijalne partnere zemalja na koji se odnosi) da razmotri kako da napreduju. Poslodavci i sindikati predložili su da se stvori radna grupa. <http://www.epsu.org/a/9810> Mi pozivamo grupu za razmatranje na visokom nivou da nam za ovo pruži podršku.

2 Kako ojačati Energetsku zajednicu

Još u 2010. godini, u **dokumentu Notre Europe** "Ka Evropskoj energetskoj zajednici: predlog politike" Energetska zajednica je pomenuta na sledeći način: ona "je inovativna u svom institucionalnom pristupu, i radi dobro na ostvarivanju glavnih ciljeva koji su postavljeni npr. da proširuje unutrašnje norme tržišta sa partnerskim zemljama. Međutim, kada je reč o spoljnim pitanjima, njegovim ciljevima a kao i rezultatima toga, instrumenti na raspolaganju za to su skromni. Malo je verovatno da može da funkcioniše kao efikasan mehanizam kada treba da se suoči sa velikim dobavljačima, ili da može da izbegne da njeni članovi budu izloženi "zavadi pa vladaj" taktici.

Šta je potrebno da Energetska zajednica bude dovoljno jaka da se suoči sa strateškim izazovima?

Proceduralni komentar : Teško je razumeti zašto se ovde pominje politički dokument "think-tank" u kojem nedostaje svaki element demokratije, koja je zasnovana na podupiranju masovnosti i nema institucionalnu ulogu koja se tiče Energetske zajednice. To znači da se poziva na ovaj dokument, jer se time udovoljava Energetskom sekretarijatu.

Ovde se ignoriše veliki doprinos, koji su dali Evropski socijalni partneri za sektor električne energije, raspravi o socijalnoj dimenziji Energetske zajednice i komentara koje smo dali da bi naglasili da se ojača socijalna dimenzija, kao i demokratska priroda Zajednice. Imalo bi više smisla da se uzmu u obzir zahtevi socijalnih partnera, koja bi trebala da bude ispred politike "think-tank" koja nema posebne zasluge. Da podsetimo: mi smo evropski priznati Evropski socijalni partneri, koji su uključeni u socijalni dijalog, a kao priznati partneri Energetske zajednice, predstavljamo ceo sektor,

Energetska zajednica nije imala nameru da bude pregovarački partner "vis-a-vis" sa spoljnim dobavljačima. Njen cilj je bio da dovede zemlje potpisnice bliže EU usvajanjem energetskog seta zakona EU. Ako je neophodan jači stav, onda bi one trebale da budu zajedno sa EU, a koji su u okviru EU. To bi dalje dovelo do političke koherentnosti i doslednost bi bila izražena. Napominjemo da države članice (a posebno njene veće članice) nastavljaju da vode nezavisne politike "vis-a-vis" sa spoljnim dobavljačima.

3 Razvoj unutrašnjeg tržišta energetike u široj Evropi

Jedan od ciljeva Energetske zajednice je razvoj unutrašnjeg tržišta energetike u široj Evropi, tj. obuhvatanje i država članica Evropske unije i strana potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Da li je ovaj cilj postignut? Kako strane potpisnice Ugovora mogu da budu efikasnije integrisane u unutrašnje tržište energetike EU? Da li Energetska zajednica treba da ima (sveobuhvatnija) zajednička unutrašnja tržišna pravila i/ili spoljnašnju politiku kao što je predviđeno prema članu IV važećeg Ugovora?

Kao i u EU cilj unutrašnjeg tržišta energetike je nedostižan, i nije stvarno vrlo jasno šta bi trebalo da bude njen krajnji cilj, a posebno u odnosu na odgovornosti vlada prema svom narodu.

Za EPSU nema gov ora o proširenju ciljeva Energetske zajednice više ka unutrašnjem tržištu, ili o proširenju spoljno-političke uloge Energetske zajednice. Ne postoji povezanost između jačanja socijalne dimenzije, poštovanja socijalnih prava i ekoloških odgovornosti. Energetska zajednica treba prvo da se fokusira na dovođenje svog doma u red kao što je opisano pod 1.

- Integrisati socijalnu dimenziju preko Memoranduma o razumevanju o socijalnim pitanjima
- Ojačati ulogu parlamenta koji je povezan sa Energetskom zajednicom, korišćenjem Evropskog parlamenta kao modela
- Uspostaviti socijalni dijalog, kao što je zahtevano od strane socijalnih partnera

Četvrta tačka u vezi sa ovim, pre nego što se Energetska zajednice proširi ka unutrašnjem tržištu sa većom odgovornošću, a uloga u spoljnoj politici je da uloga civilnog društva treba da bude jasna, da pristup dokumentima i učešće u donošenju odluka treba da prati pravila EU, a kao primer za to je Arhuska konvencija.

4 Dva glavna nedostatka

Izveštaj Komisije o Energetskoj zajednici prepoznaje dva glavna nedostatka: (1) nedostatak implementacije (raskorak između pravnih obaveza i primene u praksi), (2) mali uticaj na investicije. Oba mogu predstavljati obe strane iste medalje.

Kako da Energetska zajednica reši ova dva nedostatka na realističan način? Da li će to biti moguće bez rešavanja sistemskih propusta, npr. korupcije, vladavine prava, političkog upravljanja, itd. koje nisu direktno povezani sa energetskom politikom/odlučivanjem? Šta biste savetovali kako da se efikasno reše ti nedostaci?

Mi smo već komentarisali da je **nedostatak sprovođenja socijalne dimenzije usled nedostatka u njegove obavezujuće prirode**. Ovo se može značajno poboljšati integracijom Memoranduma o razumevanju u sam Ugovor.

Glavni problem za njenu realizaciju je **karika koja nedostaje u demokratskoj kontroli i donošenju odluka**, pošto članovi nerado sprovede te odluke o kojima zaista i nije raspravljano u parlamentarnom ambijentu a nemaju legitimitet i podršku. Tu treba da se postavi regionalna demokratska kontra-teža Ministarskom savetu. (Pogledajte i naše ranije komentare)

Nedostatak investicija nije nešto što se može rešiti izmenama Ugovora. EU ima isti problem. Nedostatak investicija ide zajedno sa fluktuacijom tržišta koje je podstaknuto procesom liberalizacije i konkurencije. Kako je u EU teško za investitore da odluče u koje resurse i infrastrukture da investiraju, pošto je tržište "loš sudija" za dugoročne potrebe i odgovornosti koje su neophodne u sektoru električne energije. EPSU je zagovarao značaj demokratskih procesa, kao i javno vlasništvo nad mrežama i proizvodnim kompanijama kao izrazu demokratskog uticaja na sektor električne energije i gasa. Mi vidimo ovo kao sredstvo za davanje boljih rezultata, kao i mogućnost za veću sposobnost da se mobilišu resursi po nižim cenama (generalno državne obveznice imaju niže kamatne stope)

U vezi sa pitanjima **sistemskog propusta kao što su korupcija i upravljanje** EPSU se opširno izjasnio i naručio izveštaj od Univerziteta Grinič <http://www.epsu.org/a/9406>

Korupcija nije bitna samo sa moralnog stanovišta. Ona podriva javne usluge i demokratske principe, ako građani moraju da podmićuju da bi dobili zdravstvene usluge ili fer policiju na šta oni imaju pravo na to kao građani, ili ako se ugovori dodeljuju onima koji plaćaju mito. Ona troši javni novac preusmeravajući ga u ruke korumpiranih političara, preduzeća i njihovih agenata. Ona izopačava javne političke odluke, kupovinom odluka koje odgovaraju interesima bogatih i moćnih. Korupcija krade bogatstvo iz država i stavlja ga u poreske rajeve u korist korumpiranih pojedinaca. Korupcija podriva javnu podršku za kvalitetne javne usluge.

Samim tim ,da, važno je da se ovo naglasi.

Jedan od niza problema odnosi se na stepen u kome pojedini javni službenici traže mito od javnosti kako bi pružali usluge koje bi po pravilu trebali da obavljaju. Ovo podriva javne usluge i to bi trebalo da se iskoreni, pružanjem prakse zapošljavanja, kao i plata, koje minimiziraju iskušenja za korupciju i maksimiziraju podsticaje etičkog ponašanja. Zato Energetska zajednica bi trebalo da podstakne kolektivno pregovaranje i socijalni dijalog koja bi obezbeđivala radnicima da dobiju pristojne uslove i platu.

Ali veći problemi odnose se na korumpirane mreže visokih zvaničnika, političara i domaćih i stranih preduzeća. Ugovori Vlade i privatizacija su u srcu ovih sistema. Politike koje favorizuju privatizaciju takođe stvaraju uslove koji su pogodni za korupciju.

Donatori i međunarodne institucije, poput Svetske banke, vole da se predstavljaju kao one koje stvaraju "antikorupcijske" inicijative. Ali u praksi njihova politika favorizuje privatizaciju koja obezbeđuje veće podsticaje i mogućnosti za korupciju. Štaviše, zemlje donatori i Svetska banka su aktivno obeshrabrivali zemlje u razvoju da krivično gone za korupciju multinacionalne kompanije.

Energetska zajednica bi mogla da:

- a. usvoji skup strogih pravila koja bi sankcionisala preduzeća koja se bave korupcijom, efikasno ih stavljajući na crnu listu za bilo kakve ugovore u Energetskoj zajednici.
- b. poboljša transparentnost, odgovornost i učešće javnosti u svojim politikama i naročito kada je u pitanju razvoj projekata od zajedničkog interesa za Energetsku zajednicu. Uključivanje predstavnika sindikata, organizacija za zaštitu životne sredine i civilnog društva kada se razvijaju i kada se odlučuje o takvim projektima, a ugovori koji su rezultat toga će preći dug put kako bi se izbegla korupcija.
- c. uspostavi ili podstakne jak i nezavisni sistemi revizija i sudova spremnih da ispostave novčane kazne i zabrane za korumpirane kompanije, kao i da gone pojedine zvaničnike

Energetska zajednica može biti aktivna da

- d. podstiče transparentne, dobro opremljene uprave i poštene procedure zapošljavanja javnog sektora u ministarstavima energetike i regulatornim telima
- e. zahteva održivu društvenu nabavku. Prvi korak bi bio da se promoviše da vlade koriste nove smernice javnih nabavki Evropske unije.
- f. traži bolje uslove rada i plata na osnovu sindikalnih prava, uključujući prava na informacije, konsultacije i pregovore. Ovo je takođe važna tačka Memoranduma o razumevanju koji sekretarijat za energetiku ne promoviše aktivno.
- g. se dogovori pravna zaštita za "obelodanjivače istine" u Energetskoj zajednici koji su u vezi sa projektima i koje ona razvija i promoviše. Sindikati i njihovi predstavnici na radnom mestu mogu takođe igrati važnu ulogu u osudi zloupotrebe vlasti a takvim radnicima će trebati ovakva zaštitu kakva bi trebala javnim službenicima.

Kao što smo napomenuli pod tačkom b. borba protiv korupcije, takođe počiva na boljoj uključenosti građana u javnim budžetima i ključnim odlukama o javnim uslugama i javnoj politici. Usaglašenost sa državnim zakonom i sprovođenje sankcija, zajedno sa jakim pravilama kako bi se izbegli sukobi interesa u javnom i komercijalnom sektoru kao i finansiranje političkih stranaka su takođe od suštinskog značaja.

Privatizacija javnih dobara i usluga i fleksibilnost pravila u javnoj nabavci su glavni problemi kao što su bili i nastavljaju da budu predmeti u mnogim slučajevima korupcije. Borba protiv korupcije predstavlja odbranu novca poreskih obveznika koji bi trebalo da služi opštem interesu, ne privatnom interesu nekolicine. U tom smislu, održivim javnim službama treba više nego ikad progresivan i pošten režim oporezivanja a borba protiv utaje poreza treba da bude centralna u borbi protiv korupcije. Za više informacija o radu EPSU o korupciji.

<http://www.epsu.org/a/8206>

5 Ravnoteža između liberalizacije i javnih službi

Kako se razuman balans između liberalizacije s jedne strane, i javnih službi, s druge strane može napraviti ili izkalibrirati?

EPSU je u nekoliko navrata tvrdio da sama liberalizacija i promocija unutrašnjeg tržišta u sektoru električne energije i gasa ima negativan uticaj na rad javnih službi, javne vrednosti i demokratskih procesa koje su od suštinskog značaja javnim službama. Istraživanje sa Univerziteta u Griniču (www.psir.org) podržava ovaj stav.

Liberalizacija mora biti praćena demokratskom regulativnom. To znači da ljudi treba da budu u poziciji da raspravljaju i diskutuju o predlozima za zakonodavstvo i pratećim pravilima (ranije smo već ukazali na nedostatke demokratske kontrole), drugo, u većini zemalja su uspostavljene je regulator. Uglavnom ne postoje savetodavni odbori u kojima organizacije civilnog društva (sindikati, organizacija za zaštitu životne sredine, organizacija za borbu protiv siromaštva) mogu da učestvuju i izraze svoje stavove, podržane od strane njihovih stručnjaka. To se mora promeniti.

Treće, Energetska zajednica može da se integriše u Ugovor, princip da je javna svojina javnih službi snažno vezana za pravo na energiju; da se uvede pretpostavka u korist pružanja usluga od strane javnog sektora, a ne za profitne subjekte, i da se oforme mehanizmi za povećanje odgovornosti, transparentnosti i javne kontrole javnih usluga, uključujući one kojima upravljaju privatne kompanije. Konkretno:

- **Da se napravi da javno vlasništvo bude podrazumevana opcija pre bilo kakvih usluga, na nacionalnom ili lokalnom nivou, i koje se ne ugovaraju u privatnom sektoru;**
- **Zahtevati da postoji realna i temeljna ponuda unutar kompanije, kad god se usluga stavi na tender**
- **Obezbediti se u potpunosti uvaži javno mnjenje pre nego li se bilo koja služba privatizuje ili outsoruje**
- **Javnost da ima pravo da opozove privatne kompanije koje ne vode javnih službi kako treba**
- **Zahtevati od privatnih kompanija da vođenje javnih službi bude transparentno po pitanju njihovog učinka i finansijskih podataka (kao u javnom sektoru)**
- **Načiniti da privatne kompanije vode javne službe koje će biti podvrgnute zahtevima za slobodom informisanja (kao u javnom sektoru)**
- **Dati socijalnim preduzećima, kao i organizacijama u javnom sektoru, prioritet u tenderskim procedurama**

Takve mere će pomoći u obezbeđivanju ravnoteže između liberalizacije i ciljeva javnih službi.

6 Definisane stvarne dodate vrednosti Energetske zajednice

Koja je realna dodata vrednost Energetske zajednice u poređenju sa drugim inicijativama i programima? Šta ima ova organizacija da ponudi danas i ubuduće potencijalnim ugovornim stranama, u poređenju sa ključnim motivima samog porekla ove organizacije? Koje se lekcije mogu dati/naučiti od Energetske zajednice?

Vrednost Energetske zajednice je bila u tome da pomogne i pripremi ugovorne strane u integraciji potencijalnih članova u EU (Rumuniju, Bugarsku, Hrvatsku i sada Srbiju, Makedoniju, Crnu Goru i Kosovo, potencijalno Bosnu i Hercegovinu i Albaniju). Vrednost se odnosila na to da su konačni ishodi i obaveze bile jasne. Dok je Turska kandidat za člana EU ona nije članica Energetske zajednice (dakle ne vidi to kao pripremu za članstvo u EU) zemljama poput Moldavije, Ukrajine i Gruzije, nije ponuđena kandidatura za članstvo u EU.

Pitanje povezivanja Turske sa EU je do sada predstavljalo jasan neuspeh.

Karakter Energetske zajednice je promenjen jer su odnosi njenih ugovornih strana sa Ukrajinom (i Turskom) imali različite interese, a u pogledu veličine su daleko značajniji od ostatka zemalja Energetske zajednice.

Što se tiče socijalne dimenzije, Memorandum o razumevanju je bio element za razvoj Energetske zajednice, koje je omogućavao zajedničko razumevanje pravca u kome se ide. Tome se ne posvećuje dovoljno pažnje, dok ona ima potencijal da učini više za razvoj i integraciju zemalja u Energetsku zajednicu, dok poslodavci i sindikati rade zajedno učvršćujući važne vrednosti u temelje Zajednice.

7 Promocija investicija

Izvestan napredak je ostvaren u poslednjih par meseci na "promociji investicija", kroz izradu Regionalne strategije i odabir projekata od interesa za Energetsku zajednicu. Sekretarijat Energetske zajednice je štaviše postao važan činilac u javnim investicijama, koji koordinira zahteve ugovornih strana i doprinosi proceni projekata u kontekstu investicionog područja rada za zapadni Balkan.

Da li je to samo regionalni interes ili takođe interes EU da ojača energetske infrastrukture od i do EU?

Kako bi Energetska zajednica mogla da promoviše najbolje investicije, naročito iz privatnih izvora?

EPSU raspravlja o svom doprinosu u regionalnoj socijalnoj strategiji <http://www.epsu.org/a/9255> kako postoji važna uloga za vlade da promovišu investicije, obuhvatajući i javne banke kao što su EBRD i EIB . U tom dokumentu dali smo argument da na liberalizovanom tržištu privatni sektor neće investirati bez dovoljno garancija i obezbeđivanja svojih investicija iz javnih fondova. Iskustvo EU u tom pogledu otkriva mnogo novih šema koje pružaju podršku kompanijama. Stoga predlažemo kao što smo to radili u više navrata da se donese moratorijum na privatizaciju, da se podrže javne investicije i da se dalje razvijaju javne kompanije.

Da li treba/može da postoji neki specifičan fond(ovi) Energetske zajednice koji bi bio finansiran iz javnih sredstava?

Da, ali da samo budu na raspolaganju za investiranje u kompanije u javnom vlasništvu. Ako privatni sektor ispada da je tako dobar može onda samostalno i da se finansira.

Kakve prednosti treba dati projektima od interesa za Energetsku zajednicu?

Preduslov bi trebalo da bude da ih u velikoj meri podržava civilno društvo i da za njih postoje donesene demokratske odluke.

Kakvi pokazatelji se mogu koristiti za merenje uspeha u ovoj oblasti? Kakvi podsticaji mogu biti pogodni za sprovođenje seta pravnih zakona EU?

- Svi ugovori treba da sadrže jasne socijalne i ekološke klauzule. Takvi ugovori bi trebalo da dobiju povlašćen tretman.
- Pokazatelji su: da li nacrt poziva za poštovanje kolektivnih ugovora, koji zapravo kaže da neće biti obezbeđen fond, ukoliko ne postoji kolektivni ugovor između poslodavca i priznatih i reprezentativnih sindikata.
- Da se utvrdi oslobađanje od lanca odgovornosti za podizvođače.

II. INSTITUCIONALNO PODRUČJE RADA

8 Institucionalno uređenje Energetske zajednice

Institucionalno uređenje Energetske zajednice je sastavljeno od Ministarskog saveta, stalne grupe na visokom nivou, Regulatornog odbora, Fora (za struju, gas, naftu i socijalna pitanja) i Sekretarijata. Samo poslednji ima kadrove i jedina je "stalna" institucija i glavni činilac u ovom procesu, što stvara neku neravnotežu među institucijama.

Da li je ovo institucionalno uređenje dobro prilagođeno potrebama Energetske zajednice? **NE**

Ako je tako, šta je potrebno da bi druge institucije Energetske zajednice imale pravu vrednost u regionu? Trebaju li institucije Energetske zajednice da dobijaju veća ovlašćenja kako bi se otklonili nedostaci koji su identifikovani u prethodnoj tački?

NE, osim ako su ispunjeni uslovi da se obezbedi pravi demokratski i socijalni razvoj

Ako ne, kako bi idealno institucionalno uređenje trebalo da izgleda?

Kao što je ranije navedeno

- Integracija Memoranduma o razumevanju o socijalnim pitanjima u sam Ugovor da bi se obezbedilo da svaki budući razvoj Energetske zajednice ima socijalnu dimenziju
- Osnivanje regionalnog parlamenta koji može da kontroliše odluke Ministarskog saveta.
- Kako je EPSU naveo u doprinosu za regionalnu i socijalnu strategiju, društveni i ekonomski savet je fokusiran na energetska pitanja, koji se vidi na primeru Slovenije kako bi se ovo takođe razvilo i to na regionalnom nivou.

Bez ovih uslova Energetska zajednica ne bi trebalo da dobije nova ovlašćenja.

9 Podrška stručnjaka iz Sekretarijata

Podrška stručnjaka iz Sekretarijata je visoko cenjena od strane ugovornih strana. Svoje kadrove šalju širom regiona gde uživaju neki moralni autoritet koji potiče od njihovog visokog nivoa stručnosti kao i od ovlašćenja po pitanju istraživanja koje je odobreno od Sekretarijata i koji je naveden u Ugovoru, razvijen u Odluci Ministarskog Saveta o postupku rešavanja sporova.

Kako možemo da dođemo do ravnoteže između ove proaktivne aktivnosti Sekretarijata i doseganja neophodnog vlasništva nad procesom od strane ugovornih strana (kako izgraditi neophodne kapacitete i znanja)?

Što se tiče **socijalne dimenzije**, ovaj aspekt je doživeo neuspeh. EPSU je uvek cenio podršku Sekretarijata, kao i Evropske komisije DG Zapošljavanje, ali da bi se razvila i podržala socijalna dimenzija, pruženi resursi nisu bili dovoljni. Rad Sekretarijata treba da bude podržan od strane zakonskih obaveza koje su Ugovorom obezbeđene, kao i u drugim domenima.

10 Integracija institucija Energetske zajednice u one u EU

Zaključci Saveta EU o jačanju spoljne dimenzije energetske politike EU (3127 sastanak transportog, telekomunikacionog i energetskog Saveta) pod nazivom "nastavak analize funkcionisanja Ugovora Energetske zajednice, kao i uspostavljanje operativnih smernica koje omogućavaju ubranu modernizaciju energetskih sektora u Energetskoj zajednici ugovornih strana, dalje unapređenje integracije Energetske zajednice u EU, kao i prilagođavanje odlučivanja i organizacione strukture Energetske zajednice za buduće izazove".

Što se naročito tiče "EU integracije", u kojoj meri mogu i/ili treba da se institucije Energetske zajednice integrišu u institucije EU i tela koja su aktivna u vezi sa energetikom, npr. ACER, ENTSO-E i ENTSG?

Ima smisla da se integrišu posebno organizacije zainteresovanih zemalja koje imaju perspektivu da postanu članice EU koje su već implementirane u njenim institucijama. Što se tiče institucija Energetske zajednice to je manje direktno.

III. PRAVNO PODRUČJE RADA

11 Ograničenja mehanizama za sprovođenje zakona

Ograničenja mehanizama za sprovođenje zakona su istaknuta, a oni su od suštinskog značaja da se poboljša usklađenost sa setom zakona Energetske zajednice. Ugovor o Energetskoj zajednici predviđa mehanizam za rešavanje sporova pri čemu konačnu odluku donosi političko telo, Ministarski savet. U slučaju "ozbiljnog i upornog kršenja zakona", Ministarski savet može odlučiti da "suspenduje određena prava" Ugovora, kao vid najjače sankcije.

Kako bi mehanizmi za sprovođenje zakona mogli da se poboljšaju i naprave efikasnijim?

*EPSU je naveo da **socijalna dimenzija** (Memoranduma o razumevanju) treba da bude integrisana, a demokratski karakter ojačan. Dalji napredak pre nego što se to uradi bio bi kontraproduktivan.*

Da li bi uspostavljanje Suda pravde bilo moguće/preporučljivo, eventualno po uzoru na EFTA sud?

Takođe, treba prvo ojačati **socijalnu dimenziju i demokratski karakter**.

Ako je tako, koliki bi trebalo da bude obim njegove nadležnosti? Treba li da bude ograničen samo na slučajeve rešavanja sporova ili treba da se njegova nadležnost proširi na direktne akcije protiv obavezujućih odluka koje donose institucije koje su u vezi sa Ugovorom ili čak da daju preliminarne odluke o tumačenju zakona Energetske zajednice?

Kako se prava pojedinaca (privatnih lica i preduzeća) mogu bolje zaštititi, u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima?

EPSU se **ne** slaže da su prava preduzeća slična kao i ona kod pojedinaca, a u tom kontekstu upućivanje na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima se ne čini prikladnom. Zemlje su članice Saveta Evrope i njenih mehanizama. Mi se ne zalažemo za mogućnost razvoja pravosudnih sistema izvan nadležnosti nacionalnih sudova ili priznatih evropskih institucija.

12 Ograničeno područje delovanja ekološkog seta zakona

Ograničeno područje delovanja ekološkog seta zakona u okviru Memoranduma o razumevanju je redovno kritikovano od strane nevladinih organizacija, pošto zaostaju za standardima Evropske unije.

Šta se može učiniti da se reši ovo pitanje? Mogu li, i ako mogu, koji, dodatni set zakona se može uneti u Ugovor?

Slažemo se da Energetska zajednica treba da obezbedi da se poštuje ekološki set zakona. I **socijalni i ekološki** set zakona treba integrisati u Ugovor.

IV. GEOGRAFSKO PODRUČJE RADA

13 Članstvo u Energetskoj zajednici

Članstvo u Energetskoj zajednici se razvijalo tokom vremena. Tri prvobitne ugovorne strane (Bugarska, Hrvatska i Rumunija) su se već pridružile EU. Ukrajina i Moldavija su se pridružile Energetskoj zajednici a Gruzija je u procesu da postane član.

Koje bi bilo optimalno geografsko područje rada za ovu organizaciju? Hoćemo/možemo li mu postaviti granice?

Ako zemlje iz okruženja EU/Energetske zajednice žele da se pridruže, ovo bi trebalo da bude otvoreno za ove zemlje. Dodavanje zemalja kojima nisu date šanse za ulazak u EU, zapravo menja njenu dinamiku.

Kao što smo ranije naveli, zbog toga su potrebne dodatne mere da se osigura povezanost i kohezija.

- Integracijom Memoranduma o razumevanju o socijalnim pitanjima u sam Ugovor treba da obezbedi da svaki budući razvoj Energetske zajednice ima socijalnu dimenziju
- Osnivanje regionalnog parlamenta koji može da kontroliše odluke Ministarskog saveta.
- Kako je EPSU naveo u doprinosu za regionalnu i socijalnu strategiju, društveni i ekonomski savet je fokusiran na energetska pitanja, što se vidi na primeru Slovenije kako bi se ovo takođe razvilo i to na regionalnom nivou.

14 Raskorak između usvajanja EU zakona i stvaranja otvorenog i funkcionalnih energetske tržišta

Energetska zajednica, kao međunarodna organizacija, postaje uočljivija nego ikada a Sekretarijat dobija na ugledu i profesionalnosti. Energetska zajednica stalno usvaja zakone EU a broj događaja povećava se svake godine, ali još nije postignut osnovni cilj a to je stvaranje otvorenog i funkcionalnog tržišta energetikom i gasom.

Da li Energetska zajednica prebrzo napreduje sa usvajanjem novog zakonodavstva i prihvatanja novih članova? Da li je nacionalnim tržištima potrebno više vremena da se apsorbiraju reforme?

EPSU je u nekoliko navrata naveo, DA. **Državama je potrebno više vremena** za sprovođenje energetske seta zakona..

Da li nam je potrebno više fleksibilnosti kada je u pitanju prilagođavanje zakona EU specifičnim situacijama ugovornih strana? Da li treba da originalno područje rada zakona Energetske zajednice bude razvijano u smeru osetljivih tema (regulacije cena, RES šema podrške)?

Države članice EU su postale mnogo fleksibilnije. Ovo bi moglo da pruži smernice.

Može li Energetska zajednica da bude fleksibilnija kako bi dala "zeleno svetlo" za članstvo za zemlje bez neposredne šanse za pristupanje EU? Da li bi termin "Energetska zajednica u razvoju" bio prikladan? Da li bi takva promenljiva geometrija - verovatno zasnovana na "multi-strukturi" bila uopšte izvodljiva? Kakve posledice treba da povlače za sobom institucije i suštinski zakon?

Priznajući da se dinamika promenila sa dodavanjem novih zemalja koje nemaju izgleda za članstvo u EU, ključne institucije i vrednosti treba da se dalje razvijaju. Ovo obuhvata tačke koje smo naveli na 12-oj strani.

- Integracija Memoranduma o razumevanju o socijalnim pitanjima u sam Ugovor da bi se obezbedilo da svaki budući razvoj Energetske zajednice ima socijalnu dimenziju
- Osnivanje regionalnog parlamenta koji može da kontroliše odluke Ministarskog saveta.
- Kako je EPSU naveo u doprinosu za regionalni i socijalnu strategiju, društveni i ekonomski savet je fokusiran na energetska pitanja, koji se vidi na primeru Slovenije kako bi ovo takođe razvila i to na regionalnom nivou.

EPSU je Evropska federacija sindikata javnih službi. To je najveća federacija ETUC (Evropska konfederacija sindikata) koja obuhvata 8 miliona radnika iz javnih službi iz više od 265 sindikata; EPSU organizuje radnike u sektore za energetiku, vodu i otpad, zdravstvene i socijalne službe kao i lokalne i nacionalne administracije, u svim evropskim zemljama, obuhvatjući i istočna susedstva EU. EPSU je priznata regionalna organizacija internacionalnih javnih službi (PSI).

Za više informacija o EPSU
i naš rad posetite :

www.epsu.org